

**ВІДГУК
ОФІЦІЙНОГО ОПОНЕНТА**

*кандидата мистецтвознавства, доцента, доцента кафедри історії і теорії
мистецтва Львівської національної академії мистецтв*

Бабунич Юлії Ігорівни

на дисертацію

ВАН ЧОНГА

**«РЕПРЕЗЕНТАЦІЯ ЖІНОЧОГО КОСТЮМУ В СТАНКОВОМУ
ЖИВОПИСІ КИТАЮ КІНЦЯ ХХ-ПОЧАТКУ ХХІ СТ.:
ТРАДИЦІЇ ТА НОВАЦІЇ»,**

*подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії (Ph.D)
за спеціальністю 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація» (галузь знань 02 – «Культура і мистецтво»)*

Науковий керівник: Алфьорова Зоя Іванівна

доктор мистецтвознавства, професор

Харківської державної академії дизайну і мистецтв

Актуальність теми дослідження

Дисертація присвячена дослідженню традицій та новацій в репрезентації жіночого костюму в станковому живописі Китаю наприкінці ХХ - початку ХХІ ст. як комплексній науковій проблемі в мистецтвознавчому дискурсі. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю дослідити зміни, які відбулись в репрезентації жіночого костюму в станковому живописі Китаю протягом століть. Акцент у дослідженні робиться на тому, що китайський станковий живопис демонструє увагу до репрезентації жіночого костюма з збереженням елементів ханьфу, даосистських та буддистських мотивів та підкреслює зв'язок з багатовіковою історією та культурним кодом Китаю. В умовах глобалізації збереження образів національного жіночого одягу в живописі країни стає актом культурного спротиву та способом вираження етнічної ідентичності. Втім, жіночий костюм у живописі також стає не просто декоративним елементом, а символом соціальних змін: переходу від традиційного до сучасного образу жінки. Багато сучасних художників акцентують увагу на деталях, тканинах, орнаментах, граючи з візуальною метафорою та культурним контекстом. Сучасний станковий живопис Китаю перебуває в постійному пошуку національної художньої мови. Жіночий костюм стає свого роду «візуальним кодом», через який художники встановлюють діалог між традиційним китайським мистецтвом та сучасними західними техніками, якими користуються китайські живописці.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертація виконана відповідно до плану підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації кафедри живопису Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Достовірність та обґрунтованість наукових результатів дисертації базується на аналізі, опрацюванні, систематизації наявних наукових та

літературних джерел, що дало можливість сформулювати нові наукові положення та висновки. Структура дисертації є переконливою та побудована в логічній послідовності, об'єкт і предмет дослідження чітко визначені, мета обумовила завдання роботи та коло досліджуваних питань. Дисертантом застосований широкий комплекс загальнонаукових та спеціальних методів дослідження.

Апробація результатів дисертації здійснювалась у вигляді доповідей на 6-ти всеукраїнських і міжнародних наукових, науково-методичних та науково-практичних конференціях із публікацією тез. Об'єкт, предмет та обрана проблематика дослідження відповідають паспорту спеціальності 023 – образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Отже, поставлене в дисертаційній роботі наукове завдання – визначити традиційні та інноваційні стратегії репрезентацій жіночого костюму в станковому живописі Китаю кінця XX ст. - початку XXI ст. - повністю виконано.

Достовірність і новизна отриманих результатів

Достовірність та обґрунтованість наукових результатів дисертації базується на аналізі, опрацюванні, систематизації наявних наукових та літературних джерел, що дало можливість сформулювати нові наукові положення. Дисертаційна робота та отримані висновки є результатом самостійних досліджень Ван Чонга, при цьому вони демонструють високий рівень обґрунтованості та об'єктивності. У роботі фахово проаналізовано джерельну базу дослідження, розглянуті праці провідних науковців з обраної проблематики.

Наукова новизна основних результатів дисертаційного дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- комплексно розглянуті традиційні та новаційні стратегії репрезентацій жіночого костюму в станковому живописі Китаю кінця XX ст. - початку XXI ст.;

- зроблена періодизація та встановлені критерії формування традиційно-канонічної репрезентації жіночого костюма у станковому живописі Китаю;

- доведено, що формування неканонічних стратегій репрезентації жіночого костюма в сучасному станковому живописі Китаю відбувається в кількох контекстах: етнічному, в контексті культури повсякденності, в контексті святкової культури та в контексті емоційного прийняття жіночого костюму;

- з'ясовано, що в сучасному станковому живописі Китаю жіночий костюм стає свого роду «візуальним кодом», через який художники встановлюють діалог між традиційним китайським мистецтвом (наприклад, гохуа або народним живописом мінхуань) та сучасними західними техніками;

- окреслено коло сучасних китайських майстрів-станковистів, що відзеркалили в своєму мистецтві еволюцію жіночого костюму.

Уточнено і доповнено:

- контексти, взаємозв'язки та взаємовпливи між традиційними техніками гошуа та усталеними в династичному Китаї стратегіями репрезентаціями жіночого костюму в живописі країни;

- художні особливості новітньої репрезентації етнічного жіночого костюму деяких народностей сучасного Китаю.

Набули подальшого розвитку:

- аналіз модифікацій сучасного жіночого костюму, репрезентованих в станковому живописі Китаю кінця XX - початку XXI ст.

Повнота викладу основних положень дисертації в опублікованих працях

Основні положення дисертаційного дослідження представлені у 10 одноосібних публікаціях, з них 3 опубліковані в фахових наукових збірниках категорії Б. Отже, викладені в дисертації наукові результати повністю висвітлені у наукових публікаціях здобувача та відповідають вимогам п.8-9 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44.

Практичне значення результатів дослідження полягає у застосуванні його результатів у художній та музейно-виставковій практиці, арт-освіті, індустрії моди та культурно-дипломатичних проєктах. Матеріали дослідження можуть бути основою для створення творів та експозицій, що інтегрують традиційні та інноваційні стратегії репрезентації жіночого костюма, а також для формування освітніх програм та креативних ініціатив, спрямованих на популяризацію живописної та культурної спадщини Китаю у сучасному контексті.

Оцінка змісту дисертації, її завершеності та відповідності встановленим вимогам.

Дисертаційна робота Ван Чонга «Репрезентація жіночого костюму в станковому живописі Китаю кінця XX ст. - початку XXI ст.: традиції та новачії» за змістом повністю відповідає Стандарту вищої освіти зі спеціальності 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» та напрямам досліджень відповідної освітньо-наукової програми.

Наукове дослідження має цілісну структуру та складається із: анотації українською та англійською мовами, списку публікацій, вступу, трьох розділів з висновками, загальних висновків, переліку використаних джерел (297 позицій), переліку та альбому ілюстрацій (109 ілюстрацій, 45 аналітичних таблиць та схем). Загальний обсяг роботи з анотаціями та додатками складає 331 сторінку (основний текст – 198 сторінок).

У **вступі** дисертантом обґрунтований вибір теми дослідження, визначено його мету і завдання, предмет та об'єкт аналізу, окреслені територіальні та хронологічні межі і методи дослідження. Крім того Ван Чонгом визначено наукову новизну роботи, теоретичне та практичне значення отриманих результатів, подано данні про наукові апробації та публікації

попередніх результатів роботи.

У першому розділі осмислений стан наукової дослідженості теми, сформована джерельна база наукової розвідки, визначена методологія дослідження, коротко охарактеризований його понятійний апарат та концепція. Аналіз наукової літератури з обраної проблеми свідчить про те, що в сучасному мистецтвознавчому дискурсі, незважаючи на наявність певної кількості масивів різноаспектної фахової літератури, контексти, традиційні стратегії репрезентації жіночого костюму в гохуа та новаційні стратегії в новітньому станковому живописі осмисленні недостатньо, а тому потребують додаткового системного дослідження.

У другому розділі дисертації встановлені критерії формування традиційно-канонічної репрезентації жіночого костюма у станковому живописі Китаю, які формувалися протягом століть, і тісно пов'язані з філософсько-естетичними та соціальними установками китайської культури. Здійснена періодизація формування традиційно-канонічної репрезентації жіночого костюма у живописі Китаю за принципом зміни правлячих династій. За критерієм ідеалізації та нормативності образу жінки та її костюмного комплексу в гохуа з'ясовано, що з посиленням конфуціанської ортодоксії та централізації влади, жіночий образ у китайському живописі еволюціонував від чуттєво-естетичного (династія Тан) до нормативно-моралістичного (династії Сун та Цин).

У третьому розділі встановлено, що еволюція репрезентації жіночого китайського костюма у живопису з пізнього періоду династії Цин (кінець XIX століття) до 1920-х років відбиває глибокі соціальні, культурні та політичні трансформації, що відбувалися у Китаї. Костюм зображувався як індикатор соціального становища, і навіть як відображення конфуціанської моралі (цнотливість, скромність). Жінки у живописі кінця правління династії Цин часто показані як носії традиційних чеснот — вони статичні, граціозні, усунуті від зовнішнього світу. Послаблення впливу династії Цин призвело до поступового відмови від маньчжурських елементів одягу. У 1920-і роки під час модернізації суспільних відносин та впливу Заходу ципао стає символом цих змін та формує в живописі образ «нової» міської жінки. У живописі та особливо у популярній графіці (наприклад, плакатах календарів) жінки часто зображуються з короткими стрижками, модними туфлями, книгами, газетами — ознаками «нової жінки». Зображення стають світськими, сексуалізованими та комерціалізованими, відбиваючи новий тип міської культури. З'ясовано, що вплив декадансу збігся з процесом вестернізації в Китаї (особливо в Шанхаї), що позначилося на комбінуванні традиційного китайського ханьфу або ципао з європейськими елементами (корсетами, зачісками, аксесуарами). Образ такої жінки в живописі часто ставав символом культурного конфлікту та перехідності, де костюм підкреслював її двоїсту ідентичність — між минулим та тодішньою сучасністю, Сходом та Заходом.

Загальні **висновки** дисертаційного дослідження логічно структуровані, послідовно представляють отримані результати та відповідають окресленим

науковим завданням. Зроблено загальний висновок, що в сучасному станковому живописі Китаю все частіше зустрічаються форми-гібриди, коли традиційний костюм зберігає форму, яка впізнається, але отримує нову візуальну інтерпретацію через незвичайний ракурс, незвичне символічне середовище або цифрові ефекти. Це відображає метамодерністську настанову китайського живопису — не відмовлятися від минулого, а перекодовувати його в нову культурну тканину, зберігаючи емоційний зв'язок із традицією, але актуалізуючи її через сучасні стратегії репрезентації жіночого костюму.

Отже, структура дисертації відповідає меті й завданням дослідження, текст та ілюстрації оформлені згідно вимог МОН України та відповідного Положення ХДАДМ до кваліфікаційних праць відповідного рівня. Представлене дослідження не містить академічного плагіату. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів у роботі мають відповідні посилання на джерело з дотриманням встановлених вимог.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації.

Позитивно оцінюючи актуальність, новизну і зміст дослідження, варто відзначити цілісність роботи, що не дає підстав для суттєвих зауважень. До дискусійних моментів, зауважень і рекомендацій можна віднести:

1. Автор дисертації наводить в якості одного з типів репрезентації жіночого костюму в сучасному станковому живописі Китаю, репрезентацію етнічного жіночого костюму різних народностей країни. Цілком логічно, що автор обирає етнічні жіночі костюми північних, південних, східних та західних провінцій Китаю. Розуміючи цей принцип, вважаю за доцільне рекомендувати здобувачеві звернути увагу на жіночих костюми інших етнічних груп, аніж ті, які були розглянуті в дослідженні.

2. В дисертаційному дослідженні охоплений великий пласт еволюційного розвитку репрезентації жіночого костюму, як в історичному контексті, так і в різних проблемних контекстах (соціокультурному, етнографічному тощо). Ці аспекти не тільки описані, але й систематизовані в 45-ти таблицях Додатку до дисертації. Втім, певні аспекти зазначеної репрезентації лише позначені автором. До прикладу, підсумкова інформація в порівняльній таблиці № 45, щодо стратегій репрезентацій жіночого костюма в сучасному живописі Китаю кінця XX- початку XXI ст., могла б бути більш деталізована у тексті.

3. В доповнення до попередньої рекомендації можна додати, що здобувач позначає наявність неканонічної феміністської стратегії жіночого костюму в китайському образотворчому мистецтві, згідно якої костюм відбиває питання гендеру, особистої свободи, критики патріархальних норм. Хотілось би, щоб автор дослідження «розгорнув» у тексті цей науковий сюжет та приділив йому більше уваги.

Але в цілому висловленні дискусійні міркування та зауваження жодним чином не впливають на загальне позитивне враження від дисертаційної роботи.

Висновок про відповідність дисертації вимогам Порядку присудження наукових ступенів.

Вважаю, що дисертаційне дослідження здобувача ступеня доктора філософії Ван Чонга «Репрезентація жіночого костюму в станковому живописі Китаю кінця XX ст. - початку XXI ст.: традиції та новації», виконане на високому рівні із дотриманням принципів академічної доброчесності. Робота є повноцінним самостійним і завершеним науковим дослідженням, у якому отримані науково обґрунтовані результати. Дисертаційна робота повністю відповідає науковому профілю спеціальності 023 – «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 26 березня 2016 року № 261 (зі змінами і доповненням від 19.05.2023 № 502) і Постанові Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від 12.01.2022 року №44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою КМ № 341 від 21.03.2022).

На підставі вищезазначеного, за висновком опонента здобувач Ван Чонг заслуговує на присудження наукового ступеня Доктора філософії за спеціальністю 023 – Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація.

Офіційний опонент:

кандидат мистецтвознавства,
доцент кафедри
історії і теорії мистецтва
Львівської національної
академії мистецтв

Юлія Бабунич

Юлія БАБУНИЧ

«__20__» _____ листопада _____ 2025 р.

